KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAMJA

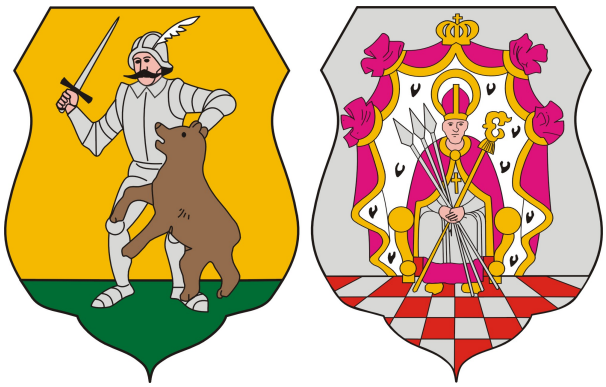

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA 2021.MÁJUS

TOP-1.5.1-20-2020-00004

Város-Teampannon Kft.

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Regionális Fejlesztési Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE
TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA ÉS PROGRAMJA

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLATA 2021.MÁJUS

MEGRENDELŐ:	**Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata**		
	2800 Tatabánya, Fő tér 4.		
	Képviselője:	**Popovics György**	Megyei Közgyűlés Elnöke
		Hummel Rudolf	mb. főosztályvezető
TERVEZŐ:	**Város-Teampannon Kft.**		
	1053 Budapest, Veres Pálné u. 7.		
	Képviselője:	**Koszorú Lajos**	Ügyvezető

TERVEZŐK:

Koszorú Lajos	Területrendező tervező TR 01-1346	Város-Teampannon Kft.
Polgár Judit	Szociológus	Üzenet Kft.
Móricz Anna	Tájépítészmérnök TK 13-1323	egyéni vállalkozó
Tábori Attila	Területrendező tervező TR 01-0402	Város-Teampannon Kft.
Szász Szabolcs	Településtervező	Város-Teampannon Kft.

Ez a terv a Város-Teampannon Kft szellemi terméke. Védelméről a 1999. évi LXXVI. törvény, felhasználásáról a tervezési/vállalkozási szerződés rendelkezik. A tervi munkarészek Graphisoft ARCHICAD 21, QGIS és Autodesk AutoCAD Map 3D 2019 tervezőprogrammal készültek.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS 3
2. A TERÜLETI (KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI) HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSÁNAK FOLYAMATA 3
3. A JELENLEGI KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI ÁLLAPOTNAK A TERVVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN LÉVŐ ELEMEI 5
4. TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSOK AZONOSÍTÁSA 6
5. A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, ÉS AZ ARRA ALAPOZOTT STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV PROGRAM CÉLJAINAK, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE, KIEMELVE A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS ÖSSZEFÜGGÉSEKET 6
6. A TERÜLETI TERV CÉLJAINAK ÖSSZEVETÉSE A RELEVÁNS ORSZÁGOS SZINTŰ KONCEPCIÓKKAL 11
7. A TERÜLETI TERV RÉSZCÉLJAINAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ KONZISZTENCIA VIZSGÁLATA 11
8. A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM CÉLRENDSZERÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA, ILLETVE MEG NEM VALÓSULÁSA ESETÉN VÁRHATÓ TÁRSADALMI HATÁSOK 12
9. A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM CÉLRENDSZERÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA, ILLETVE MEG NEM VALÓSULÁSA ESETÉN VÁRHATÓ GAZDASÁGI HATÁSOK 13
10. A TERÜLETFEJLESZTÉSI TERVEK NEGATÍV HATÁSAINAK CSÖKKENTÉSÉRE TETT JAVASLATOK 15
11. A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ JAVASLATOK, INTÉZKEDÉSEK ÉS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A KONCEPCIÓBAN ÉS A PROGRAMBAN 15
12. JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI 16
13. A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT ÖSSZEGZÉSE 16

TERÜLETI (KÖRNYEZETI - TÁRSADALMI – GAZDASÁGI) HATÁSVIZSGÁLAT

1. BEVEZETÉS

Jelen értékelés tárgya Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Koncepciójának és Programjának egyeztetési anyaga alapján, a Területi Hatásvizsgálat elvégzése. A Stratégiai Környezeti Vizsgálat (SKV) külön dokumentumban kerül bemutatásra. (készíti: Vitaregnat Környezetvédelmi és Szolgáltató Bt.)

Komárom-Esztergom megye 2021-2027-es uniós költségvetési ciklusra felkészülő stratégiai programja, illetve a nagyobb távra, 2030-ra kitekintő, a megye jövőképét megfogalmazó területfejlesztési koncepciója, kiemelt hangsúllyal törekedik a megye környezeti, gazdasági és társadalmi folyamatainak térségi szinten koordinált, integrált kezelésére.

A területfejlesztési tervek tartalmi követelményeiről szóló 218/2009.(X.6.) kormányrendelet (továbbiakban: Kormányrendelet) előírásai, valamint a tervezést koordináló Pénzügyminisztérium útmutatójának elvárásai alapján, külső szakértők – a Város-Teampannon Kft. és az Enrawell Kft. – közreműködésével készült el a Helyzetfeltárás és értékelés c. munkarész. Ezt követően kezdődött meg a koncepcióalkotási folyamat, majd a program kidolgozása, amelynek javaslattevő fázisában készül a területi (környezeti-gazdasági- társadalmi) hatásvizsgálat.

A területfejlesztési koncepció és program célja a területhasználat módjának és struktúrájának tudatos szervezése annak érdekében, hogy az ember és környezete hosszútávon fenntartható egyensúlyba kerüljön. A területfejlesztési koncepció és program területi hatásvizsgálatán belül, a kitűzött célokkal összefüggésbe hozható társadalmi-gazdasági hatásrendszer vizsgálatának lényege, hogy a koncepció területhasználatot és környezeti állapotot érintő hatásainak, és a megye gazdasági – társadalmi fejlődését szolgáló célrendszernek az integritását, illetve a kívánatosnak tartott jövőképnek való megfelelését vizsgálja.

A területfejlesztési koncepció módosítása és a program párhuzamosan kerül kidolgozásra és egyeztetésre, ezért jelen folyamatban közös területi hatásvizsgálat készül. **Jelen hatásvizsgálat a környezeti vizsgálatot nem tartalmazza** a Kormányrendelet 9. § (1) bekezdése értelmében**, tekintve, hogy külön környezeti értékelés készül.** A tartalmi követelmények szerint a területi hatásvizsgálat általános és részletes követelményekből áll. Mivel az általános és részletes követelmény tematikailag szorosan összefügg, ezért a részletes szempontokat is az általános szempontok között elemezzük.

2. A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT KIDOLGOZÁSÁNAK FOLYAMATA

A megyei területfejlesztési koncepció módosított célrendszere a felülvizsgált és átdolgozott helyzetfeltáró munkarész megállapításaira alapozva került kidolgozásra. A területi hatásvizsgálat készítésével egyidejűleg zajlott a területfejlesztési koncepció társadalmi egyeztetési folyamata, valamint a stratégiai és operatív program készítése. A társadalmi és a stratégiai környezeti hatásvizsgálatot készítő szakértők számára egy erre a célra kialakított felületen került megosztásra a tervezési dokumentáció, amelyen, valamint a heti gyakorisággal tartott tervezői egyeztetéseken véleményeztethették, egyeztethették a hatásvizsgálat készítői a készülő anyagokat. A megye szakembereivel és vezetőivel, 2020. november 26-án, december 3.-án, december 8-án, 11-én, 21-én, 2021. január 11-én, 18-án, 28-án, majd február 2-án, 8-án és 15-én került sor tervezői egyeztetésekre.

A területi (környezeti-gazdasági-társadalmi) hatásvizsgálat a Helyzetfeltárás, a Koncepció tervezői egyeztetési változata, és a Program február 12-i verziója alapján készült, majd kiegészült a tervek társadalmasítása során beérkezett észrevételekkel, javaslatokkal.

A helyzetfeltárás során sokoldalú elemzésre kerültek a megyére vonatkozó társadalmi és gazdasági adatok. A meglévő adottságokból kiindulva, igyekszik a területfejlesztési koncepció differenciált

célrendszert kialakítani az átfogó területi, a specifikus, valamint a horizontális célok megfogalmazásával, és a célok közötti koherencia biztosításával.

A megye táji, városhálózati és gazdaságföldrajzi adottságainak megfelelően, három különböző területi egységre (típusra) vonatkozó stratégiai területi cél került kialakításra. A területi alapú differenciáláson túl, **specifikus célok is megfogalmazódtak**, amelyek – a megyén belüli területi meghatározottságtól függetlenül - a megye országos viszonylatban kiemelkedően kedvező gazdasági pozíciójának stabilizálását célozzák. Ennek érdekében **a gazdaság diverzifikációjára**, az éghajlatváltozás kihívásaira adott válaszul **az integrált tájgazdálkodásra**, **a kisvárosok átfogó modernizációjára**, és nem utolsó sorban a társadalmi integráció és kreativitás kibontakoztatása érdekében **az emberkincs képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítására**, a szociális gondoskodás mennyiségi és minőségi fejlesztésére **irányulnak az intézkedések**. A stratégiai célok elérésére irányuló intézkedések megvalósítása során a befogadott programoknak a horizontális célok teljesülését is szolgálnia kell. **Négy horizontális cél** került meghatározásra: 1. A halmozódó válságok (gazdasági válság, éghajlatváltozás, pandémia) ciklusában a **reziliencia erősítése** kiemelkedően fontos egyéni, közösségi, gazdasági, környezeti vonatkozásban egyaránt. 2. A **társadalmi és civil energiák hasznosítása** az együttműködés kultúrájának megerősödését, ezáltal a kitűzött célok elérését eredményezi. 3. A **hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és települési térségek felzárkózása** az érintett népesség életminőségének és esélyeinek javulása által a társadalmi és munkaerőpiaci integrációt erősíti. 4. A **települések kompaktsága** a települési térségek újrahasznosításával javítható, ezzel is csökkentve a táji, környezeti káros hatások bekövetkezését.

A megyei területfejlesztési koncepció területi hatásvizsgálata a környezeti, gazdasági és társadalmi szempontrendszer együttes elemzése során – a koncepció készítéséhez hasonlatos módon - sokszor egymással ütköző elvárásokra kell, hogy tekintettel legyen. Pl. az ipari parkok, illetve az alulhasznosított/elhagyott rozsdaövezetek direkt módon reprezentálják a területi és gazdasági folyamatok összefüggésrendszerét. Az előző fejlesztési ciklus eredményei, illetve eredménytelenségei felhívták a figyelmet arra, hogy a rozsdaövezetek gazdasági célú hasznosítása az esetek többségében nem ésszerű elvárás. (A beruházás összértékén belül a telekhányad értéke ilyen esetben jelentős mértékben meghaladja a piaci folyamatok által elfogadható szintet.) A természetes környezet védelme és fenntartása érdekében ugyanakkor az un. barna-, illetve rozsdaövezetek újrahasznosításának, intenzívebb felhasználásának preferálása lenne kívánatos. Érdemes volna a döntéshozóknak elgondolkodni olyan ösztönzők kialakításán, amely lehetővé tenné, hogy érdemes legyen a régi rozsdaövezetek újra hasznosítása, pl. megújuló energiatermelés (napelempark) telepítésével. A befektetők számára vonzó legyen ilyen területeket újrahasznosítani. A megye településein kijelölt gazdasági területek és az alulhasznosított, közművesített ipari parki területek bőséges kínálata a telephelyet kereső vállalkozások számára, gazdaságossági szempontok alapján, legtöbb esetben jelentősen kedvezőbb alternatívát jelent. A környezet védelmével kapcsolatos össztársadalmi érdekek ebben az esetben nyíltan ütköznek bizonyos gazdasági érdekekkel. Általában ennél még sokkal összetettebb, indirektebb és szövevényesebb a területi- gazdasági- és társadalmi összefonódások kölcsönös meghatározottságának rendje. A különböző érdekszintek és érdektípusok a gyakorlatban rendre összeütközésbe kerülnek, amit tovább bonyolít, hogy a rövidtávú érdekek gyakran ütköznek a hosszú távú érdekekkel is. A megyei területfejlesztési koncepció feladata a környezeti-gazdasági- társadalmi célok összehangolása, valamint a közép- és hosszú távú érdekek érvényesítése a részérdekek lehető legkisebb sérelmének biztosításával.

A tervezési folyamat jelen tervezési stádiumában direkt társadalmi és gazdasági hatások nem mutathatók ki, csak a célrendszer irányultsága, a rendszer koherenciája, a prioritások és intézkedések együtthatása vizsgálható. A hatásvizsgálat eredményeként **összességében megállapítható, hogy a Komárom-Esztergom megye területfejlesztési koncepciójában és programjában kimunkált célrendszer, valamint a prioritások és intézkedések, továbbá ezekkel összhangban, az operatív program kezdeményezései és beavatkozásai, következetesen törekednek a területi – gazdasági – társadalmi folyamatok integrált kezelésére.**

3. A JELENLEGI KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI ÁLLAPOTNAK A TERVVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN LÉVŐ ELEMEI

A helyzetelemzés feltárta a megye aktuális gazdasági, társadalmi és környezeti helyzetét, megállapította az erősségeit és gyengeségeit, számba vette a lehetőségeket és a veszélyeket.
Komárom-Esztergom megye a rendszerváltás utáni 20 évben gazdasági teljesítményét és dinamikáját tekintve **a vezető megyék között stabilizálta helyzetét**.
Napjainkban is az élcsoportban található: **gazdasági teljesítmény, foglalkoztatás, jövedelmek tekintetében a megye tartósan az ország élvonalába tartozik**. Kiváló adottság, hogy a megye kiemelkedő jelentőségű páneurópai közlekedési folyosók mentén fekszik és része a Bécs-Pozsony-Győr-Budapest városhálózati csomópontnak.

A feldolgozóipar súlya a megye gazdaságában országosan is kiemelkedő, amely a 2014-20 fejlesztési időszakban enyhén tovább növekedett. A mezőgazdaság súlya trendszerűen csökken a megye bruttó hozzáadott értékében, így történt ez az elmúlt hétéves EU költségvetési ciklusban is, ugyanakkor az ágazatban jelentős fejlesztések is megvalósultak.

A megye számára nagy lehetőséget jelent, hogy a 2010-es évek második felében az energiatárolási ipar (akkumulátorok, alkatrészek) és az elektromos járműgyártás jelentős beruházásokat valósított meg a megyében új gyárak építésével, amely kiváló lehetőséget nyújt a megye számára az ipar diverzifikálására és egy új klaszteresedési irány realizálására. Kijelenthető, hogy a vállalatok hajlandóak megfizetni a megye jó lokációját, közlekedési lehetőségeit, társadalmának tudását és ipari hagyományait. Figyelmeztető jel azonban, hogy a vállalkozási hajlandóság továbbra is viszonylag alacsony a megye népességének körében, ami gátolhatja a nagyobb vállalatokhoz kapcsolódó kiszolgáló-beszállító helyi tevékenységek körének bővülését, dinamizálását. Ez a gyengeség akadályozza a húzóágazatbeli nagyfoglalkoztatók megyéhez láncolását.

A korábbi évtizedekben tapasztaltakhoz képest **a 2010-es években a turizmus a megyében erősödött**. A *környező megyékhez képest itt növekedett a legnagyobb mértékben a vendégéjszakák száma* a 2011-es évhez viszonyítva. Ez a növekedés elsősorban **a belföldi turizmushoz kötődik**. A lakossági szolgáltató, vendéglátó és kiskereskedelmi szektor relatíve lassú fejlődése, nemcsak a turizmus kibontakozását gátolja, hanem a versenyképességre is fékező hatással lehet. Ugyancsak **fontos marker a középfokú szakképzés**, melynek hiányosságai gyengítik a stabil jövőkép felépítését. A szakképzés 4.0 megkezdett megvalósítása reménykeltő, a gazdasági igényekhez igazodó, gyakorlatorientált képzési rendszer felépítésével.

A **szolgáltatások súlya** országos összehasonlításban **továbbra is alacsonynak** tekinthető, amely korlátot szabhat a minőségi üzleti fejlődésnek, a K+F+I tevékenységnek és a szereplők közötti interakciók fokozódásának, klaszteresedésnek. Ezt támasztja alá, hogy a megyében igen alacsony a K+F ráfordítások és ezzel összefüggésben a kutatás-fejlesztési tevékenységet végző foglalkoztatottak száma. Beavatkozás nélkül **ez a lemaradás veszélyét jelenti** a jövő tudásra és innovációra épülő gazdaságában.

A népesség életkor szerinti összetételének alakulását az elöregedés jellemzi, de Komárom-Esztergom megye öregedési indexe kedvezőbb az országos átlagnál és a közép-dunántúli régió átlagánál is. Megyei szinten **a természetes fogyásból következő veszteségek egy részét korábban kompenzálta a belföldi vándorlási különbözetből származó pozitív egyenleg**, de összességében így is csökkent a megye lakosságának száma. 2010 után a vándorlási egyenleg pozitív szaldója is minimálisra csökkent.

A megye **változatos táji és természeti adottságai és országon belüli pozíciója** a történelem folyamán sokszor biztosított előnyöket a megye számára, melyet – több térséggel szemben – ma is őriz. A megye gazdag természeti erőforrásokban (jó minőségű termőföldek, magas erdősültség, Duna, karsztvíz, termálvíz, stb.). Kiválóak a táji adottságok: árterek, vizes élőhelyek, ökológiai folyosók, hegyvidék, természet-és tájképvédelmi területek, országos és helyi védettségű értékek.

Veszélyt jelent azonban, hogy továbbra is magas a rekultivációs hátralék, a kármentesítésre szoruló szennyezett területek, potenciális veszélyforrások, a tájsebek magas aránya. A felszíni vízfolyások vízminősége javul, de még több helyen kifogásolható; a dombvidéki vízrendezés, a felszíni vizekkel való gazdálkodás gyakorlata hiányos, a villámárvizekkel szembeni kitettség magas. Elmaradások vannak a vízgazdálkodás, árvízvédelem, csapadékvíz-gazdálkodás területén, ezért fokozódik a kitettség az időjárási anomáliáknak.

4. TÁRSADALMI, GAZDASÁGI HATÁSOK AZONOSÍTÁSA

A területfejlesztési tervek érvényesítése – a megye helyzetéből kiindulva - társadalmi szempontból várhatóan elsősorban a szabadidő eltöltésére, a népesség életminőségére és egészségi állapotára, munkaerőpiaci lehetőségeire, továbbá szociális helyzetére, az esélyegyenlőségre, esélyteremtésre, valamint a társadalom biztonságérzetére lesz jelentős hatással, de a népesség területi elhelyezkedésére nem gyakorol számottevő hatást.
A gazdasági hatások közül kiemelendő a tervnek a gazdaság térbeli szerkezetére, a mezőgazdaságra, erdőgazdálkodásra, idegenforgalomra, a vízgazdálkodásra, a térség versenyképességére, a műszaki infrastruktúrára és energiaellátásra tett hatása. A következő két fejezetben ezek a hatások részletes bemutatásra kerülnek.

5. A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ, ÉS AZ ARRA ALAPOZOTT STRATÉGIAI ÉS OPERATÍV PROGRAM CÉLJAINAK, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE, KIEMELVE A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS ÖSSZEFÜGGÉSEKET

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepció legfőbb célja a megye jövőbeli fejlesztéseinek megalapozása. A koncepció a helyzetfeltáró munkarész megállapításaira támaszkodva, az abban feltárt megyei potenciálokra építve fogalmazza meg a megye 2030-ra vonatkozó jövőképét és átfogó céljait, valamint a jövőkép elérését szolgáló, 2027-re megfogalmazott stratégiai célrendszerét.

Komárom-Esztergom megye mind társadalmi-demográfiai, mind pedig gazdasági mutatói alapján a megyék rangsorában előkelő helyet foglal el, amint azt a helyzetfeltárás adatai alátámasztják. Ennek megfelelően a megye szeretné megőrizni élvonalbeli pozícióját, vagyis 2030-ra vonatkozó ***jövőképe*** ezt a törekvést nevesíti: **„Stabilan az élvonalban", a STABILITÁS –EGYENSÚLY –MINŐSÉG jegyében**. Az átfogó célok a jövőkép elérésének társadalmi, gazdasági és környezeti (területi) vonatkozásait nevesítik. A megye területi, gazdasági és humán erőforrás-fejlesztésekkel kíván a kihívásokkal szembenézni: egyfelől új térszerkezeti erővonalak és térségi együttműködési hálózatok kiépítésére törekszik, másfelől a tudás- és információs társadalomba történő felzárkózással, illetve a tudásalapú húzóágazatok további erősítésével kívánja erős gazdasági és társadalmi pozícióit fenntartani a lakosság életminőségének emelése érdekében.
A területfejlesztési koncepció ***2030-ra három átfogó célt kíván elérni***:

ÁTFOGÓ CÉLOK 2021 - 2030		
A1	**A2**	**A3**
LÉPÉSTARTÁS A TUDÁSALAPÚ TÁRSADALOM ÉS IT VEZÉRELT GAZDASÁG FEJLŐDÉSÉVEL Az egyének és a gazdaság fejlődésének feltétele a változásokkal való szisztematikus lépéstartás képessége	**VÁROSOK – VÁROSEGYÜTTESEK – URBANIZÁLT TÁJ FEJLESZTÉSE** A városok és városegyüttesek együttműködése a stabilitás és a versenyképesség záloga, amelyben a városokat magába foglaló táj szerepe is kiemelkedő	**A VIDÉKI TÁJAK ÚJ EGYENSÚLYÁNAK MEGTEREMTÉSE** Kisalföldi és dombvidéki tájak differenciált, de egymásra épülő komplex fejlesztése, a vidék vonzó élettérként való felértékelése, fenntartható tájhasználat az ökoszisztéma védelméért

A három átfogó cél egyfelől összefoglalja megye társadalmi és gazdasági törekvéseit, másfelől lefedi a megye egész területét és az eltérő adottságoknak megfelelően karakteresen különböző szerepeket, és profilokat kíván erősíteni az egyes területi egységekben.
Az átfogó célok tehát nemcsak területi értelemben fogják át az egész megyét, de a területi - gazdasági és társadalmi szempontok kölcsönös egymásra hatását is maximális érzékenységgel, differenciáltan kívánják kezelni. A területfejlesztési koncepció egészén következetesen végigkövethető készítőinek holisztikus szemléletmódja.

A 2030-ra kitekintő jövőkép és az átfogó célok elérését a 2021-2027 közötti uniós költségvetési ciklus idejére tervezett ***stratégiai célok*** megvalósításával kívánja biztosítani a koncepció.
A középtávú (2021 -2027) területfejlesztési koncepció ***3 területi és 4 specifikus, továbbá 4 horizontális célja***, a hozzárendelt prioritásokkal egyetemben, a megye 2030-ra megcélzott jövőképét („Stabilan az élvonalban" - STABILITÁS – EGYENSÚLY - MINŐSÉG) szolgálja. A célrendszer koherens módon és következetesen ötvözi (integrálja) a jövőre vonatkoztatott területi, gazdasági és társadalmi elvárásokat.

Elsődleges szempont a gazdasági és társadalmi fejlődés lehetőségének biztosítása a társadalmi – gazdasági és környezeti reziliencia erősítése által. A természetes környezetet károsító területfejlesztési gyakorlat fékezése mellett, az éghajlatváltozás kihívásaira adott válaszul az integrált tájgazdálkodás eszközeinek alkalmazását preferálja a koncepció. **A gazdaság és ezzel szoros összefüggésben a munkaerő rövid- és hosszú távú érdeke immár nem a mennyiségi, hanem a minőségi fejlődés.** Formálódik a konszenzus a tekintetben, hogy az azonnali (rövidtávú) érdekek nem írhatják felül a természetes környezet óvásához fűződő hosszú távú lokális és egyetemes, egyéni és közösségi érdekeket.
A megyei területfejlesztési koncepció műfaji sajátja, hogy egyszerre próbál egyensúlyt teremteni az egyéni (helyi) és a térségi, az országos, és a globális érdekszintek, valamint az ökológiai, a gazdasági és a társadalmi érdekek között, tekintettel a rövidtávú és a hosszú távú (nagytávú) érdekek között feszülő ellentétekre is.

STRATÉGIA 2021 - 2027

Területi célok		
T1	**T2**	**T3**
Városhálózati csomópont térségi és belső integritása	**Komáromi tengely és hídfőváros térsége kapcsolódásainak erősítése**	**Esztergomi tengely és hídfőváros térsége kapcsolódásainak erősítése**

Specifikus célok			
S1	**S2**	**S3**	**S4**
Gazdasági fókuszok – a gazdaság diverzifikációja	**Válaszok az éghajlatváltozás kihívásaira – integrált területgazdálkodás**	**Kisvárosok átfogó modernizációja**	**Emberkincs óvása és erősítése Képzés – egészség – szociális gondoskodás**

Horizontális célok			
H	**H2**	**H3**	**H4**
A reziliencia erősítése a halmozódó válságok ciklusában	**Társadalmi és civil energiák hasznosítása**	**Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és térségek felzárkózása**	**Kompakt települések – települési térségek újrahasznosítása**

A Komárom-Esztergom megyei területfejlesztési koncepció és a készülő stratégiai program egyeztetési anyagában bemutatott **területi, specifikus és horizontális célrendszernek és az abból levezetett stratégiai prioritásoknak egyaránt központi eleme a gazdaság- és a társadalomfejlődés, valamint a környezetvédelem optimális feltételeinek megteremtése**. Az operatív program messzemenően támaszkodik a stratégiai programban kidolgozott prioritásokra, illetve a prioritásokhoz tartozó intézkedések rendszerére.

A városhálózati csomópont (T1), valamint a hídfővárosok (T2 és T3) térségében dominál legerőteljesebben a megyei foglalkoztatási és gazdaságfejlődési potenciál. A városhálózati csomópont Tatabánya központú, többpólusú várostérségének integrációra épülő megerősítése a gazdasági versenyképesség és a népességmegtartó képesség fokozásának záloga. A városok és városegyüttesek következetes együttműködésének jelentőségét külön kiemeli a program. Ugyanakkor nagyon helyesen és következetesen a specifikus célok arra irányulnak, hogy a megye városainak, a vidéki tájainak, a gazdaság teljesítményének, a megye emberkincsének és a környezeti elemeknek a fenntarthatósága hosszútávon biztosítható legyen. A városhálózati csomópontba, valamint a hídfővárosokba koncentrálódó 21. századi termelési kultúra és gyártókapacitás mellett, szükséges a gazdaság diverzifikációját támogatni (S1) a globális folyamatoknak kevésbé kitett mezőgazdasági, élelmiszeripari ágazatok erősítésére is koncentrálni, továbbá a turisztikai és egyéb szolgáltatási kínálat bővítésével hangsúlyosabban a belföldi és a lokális kereslet kielégítésére alapozni. A vidéki tájak, a falvak és a városokat körbeölelő urbanizált tájak a hosszútávú fenntarthatóság zálogai. Az éghajlatváltozás következményeinek enyhítése (S2) az integrált tájgazdálkodás eszközrendszerével, a kék és zöld infrastruktúra fejlesztésével, a természetes ökoszisztéma megóvásával biztosítható. A kisvárosok átfogó modernizációja (S3), adottságaiknak megfelelő szerepeinek erősítése, fokozza a megye népességmegtartó képességét, a változatos és vonzó lakókörnyezet biztosításával. Az emberkincs óvása és erősítése (S4) a fenntarthatatlan növekedési pályát felváltó modell- és struktúraváltás nélkülözhetetlen eszköze. A specifikus célok jellegükből adódóan nem egy-egy téregységhez kötődő célokat tartalmaznak, hanem a megye egészét érintő kitörési pontokra fókuszálnak. A specifikus célok szintjén a gazdasági és társadalmi szempontok jól átgondoltan kapcsolódnak a területi és környezeti elvárásokhoz.

A megye kiemelkedő gazdasági pozíciójának stabilizálása, az egyensúly és minőség megcélzása, nemcsak a húzóágazatok és a zöldipar ígéretes fejlődését, de az alap-, a közép- és felsőfokú oktatás, az egészségmegőrzés és gyógyítás, a kutatás-fejlesztés- innováció megerősödését, valamint a rekreációs és turisztikai ágazat, továbbá a helyi gazdaság fokozott térnyerését is magába foglalja. Az aktivitás, kreativitás és társadalmi integráció kibontakoztatására, a civil energiák hasznosítására, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózására irányuló törekvések (S4, H2, H3) elsődlegesen a megye lakosságának életminőségét, munkaerő-piaci képességeinek és egészségmegőrzésének javulását, valamint a társadalmi és fizikai szegregálódás megállítását, illetve visszafordítását célozzák. Az ipari parkokra, gazdasági fókuszokra, illetve az éghajlatváltozásra adott válaszokra irányuló (S1, S2) specifikus célok a gazdaság fenntartható fejlődése mellett, alapvetően a környezeti és területhasznosítási problémákra koncentrálnak. A H1 horizontális cél a reziliencia erősítésével egyéni és társadalmi léptékben kívánja a környezeti és egzisztenciális biztonságot hosszútávon fenntarthatóvá tenni.

A koncepció részeként megfogalmazott horizontális célok elsődleges törekvése a térség- és ágazat-független szempontok és szemlélet érvényesítése, amelyek a legtöbb programban és leendő projektben megvalósítandók.
A koncepcióban az átfogó célok és a stratégiai célok rendszerén túl a ***területfelhasználás alapelvei***, is megfogalmazásra kerültek.

A meghatározott megyei területfejlesztési elvek (irányelvek, horizontális célok, horizontális elvek, szempontok) kiegészítik az alapvető európai uniós és országos területpolitika elveket, a megye sajátosságaira tekintettel. A koncepció alapját is képező döntési és végrehajtási mechanizmusokat meghatározó alapelveken – szubszidiaritás, addicionalitás, partnerség – túl, kiemelve a sarokpontokat, az **esélyegyenlőség**, a **globális kitettség csökkentése, az alkalmazkodóképesség és a változásra való nyitottság növelése, a társadalmi energiák hasznosítása**, valamint **az integrált értékgazdálkodás** elvének közvetett és közvetlen hatása van a megye társadalmi és gazdasági fejlődésére és a környezet minőségére.

Az **esélyegyenlőség fokozottabb érvényesítése az oktatásban, az egészségügyi és egyéb közszolgáltatásokban, valamint a munkaerőpiacon,** a fennálló társadalmi konfliktusok enyhítését, a társadalmi együttműködések hatékonyságát kívánja előmozdítani.
Az alkalmazkodóképesség és a változásra való nyitottság növelése egyfelől a gazdaság versenyképességét fokozza a technológiai innováció révén, másfelől a társadalmi és szervezeti innováció kibontakozásával a helyi közösségek erősödnek, a társadalmi részvételre épülő kezdeményezések kapnak teret.

A környezeti felelősség nyomán a horizontális célok közé került beemelésre H4 célként a **Kompakt települések - települési térségek újrahasznosítása - területgazdálkodás**, amely hangsúlyossá és általánosan érvényesítendővé teszi a felelős területgazdálkodás követelményét a jelen és a jövő generációira is tekintettel. A H4-es horizontális cél esetén hangsúlyozni szükséges a rendszerben történő tervezés, egy-egy erőforrás életciklusának teljes végiggondolását. A Felelős és fenntartható területgazdálkodás által, újabb lépést tehető, a természetes és épített környezeti elemek életciklusának növelése érdekében.
A területfejlesztési programok hatással bírnak a zöld felületek nagyságára, a fásítási programokra, ezáltal a klímavédelemre.

A **Partnerségi Megállapodás** alapján: „Magyarország 2030-ig szóló kiemelt célkitűzése a gazdasági és társadalmi versenyképesség növelése a **területi egyenlőtlenségek csökkentése** mellett. A **társadalmi, gazdasági, környezeti és humán fenntarthatóság** összhangja biztosíthatja a nemzeti erőforrások, a jövő nemzedékek lehetőségeinek hosszútávú megőrzését, **alkalmazkodóképességünket a hazai és globális kihívásokra**. Jövőképünk, hogy 2030-ra Magyarország azon 5 európai ország közé emelkedik, ahol a legjobb élni, dolgozni, alkotni és lakni."[1] A területfejlesztés eszköz- és intézményrendszerének továbbra is markáns elemei lesznek az **Integrált területi beruházások** (ITI) és a **Közösségi szinten irányított helyi fejlesztések** (CLLD), melyek keretében a különféle Európai Alapok együttes felhasználására (összevonására) kerülhet sor, ezzel is ösztönözve és erősítve a komplex térségi programozást, az integrált fejlesztést, az ágazati szemléletű projektgenerálással szemben. **A javasolt területfejlesztési koncepció egésze támogatja a térségi szemléletű fejlesztéseket és átfogó, integrált céljaival erősíti a komplex térségi programozást**.

A koncepcióban kiforrott területi és specifikus célok elérését szolgáló **stratégiai és operatív program felépítése** a fejlesztési fókuszok és hangsúlyok elsődlegesen területi, másodlagosan ágazati szemléletű csoportosításával, **5 prioritás köré rendeződik**. Az egyes prioritások, komplexitásuknak és magas fokú integritásuknak köszönhetően a koncepció célrendszeréhez jól kapcsolódnak. A prioritásokban a gazdasági és társadalmi elvárások megfelelően tükröződnek:

1. Versenyképes városegyüttesek
2. Vidéki tájak környezeti gazda(g)sága
3. Dinamikus megyei turisztika
4. Elérhető megye
5. Emberkincs óvása és erősítése

A célrendszer kidolgozását meghatározó gondolatmenet és tematika végigvonul a stratégiai és operatív program prioritásain és intézkedésein is. A prioritásokhoz a következő intézkedések kapcsolódnak a programban:

[1] https://www.palyazat.gov.hu/altalanos

PRIORITÁS MEGNEVEZÉSE	INTÉZKEDÉSI JAVASLAT
1. VERSENYKÉPES VÁROSEGYÜTTESEK	1.1. A városi környezet, urbanizált tájak és a lakóterületek vonzerő fejlesztése
	1.2. Barnamezős területek újrahasznosítása
	1.3. Ellátó infrastruktúra fenntartható fejlesztése
	1.4. K+F tevékenységek támogatása
	1.5. Gazdasági kiszolgáló háttér fejlesztése
	1.6. Diverzifikált ipar és gazdaságfejlesztés
	1.7. Megyei és térségi fejlesztéskoordinációs intézményi kapacitás megerősítése
	1.8. Városfejlesztési stratégiák integrált megvalósítása
2. VIDÉKI TÁJAK KÖRNYEZETI GAZDA(G)SÁGA	2.1 .Települési környezet minőségének fejlesztése
	2.2. Ellátó infrastruktúra fenntartható fejlesztése
	2.3. Helyi adottságokon nyugvó gazdaságfejlesztés
	2.4. Komplex síkvidéki és dombvidéki tájfejlesztés, tájgazdálkodás
3. DINAMIKUS MEGYEI TURISZTIKA	3.1. Turisztikai szervezetfejlesztés, együttműködések erősítése
	3.2. Hálózatos, komplex turisztikai élménykínálat megteremtése
	3.3. Változó rekreációs igényekhez történő innovatív alkalmazkodás
4. ELÉRHETŐ MEGYE	4.1. Nagytérségi közlekedési infrastruktúra fejlesztése
	4.2. Helyi és térségi szintű közlekedési infrastruktúra integrált fejlesztése
	4.3. Integrált közösségi közlekedés fejlesztése
	4.4. Kerékpáros folyosók hálózatosítása
5. EMBERKINCS ÓVÁSA ÉS ERŐSÍTÉSE	5.1. Sokszínű oktatási és képzési bázisok fejlesztése a tudásalapú társadalom megteremtéséért
	5.2. Egészségügyi, szociális és közösségi ellátórendszer erősítése
	5.3. Mentális és fizikai egészségmegőrzés/fejlesztés
	5.4. Közösségépítés, identitáserősítés
	5.5. Képességfejlesztő támogató-hálózat felépítése
	5.6. Gyermekvállalás, gyermekes családok letelepedésének támogatása

Az operatív program komplex beavatkozásai és kezdeményezései, az együttműködések során megvalósítandó fejlesztések, a stratégiai program intézkedési javaslatait bontják ki. Megállapítható, hogy a stratégiai program és az operatív program felépítése és tatalma között megfelelő az összhang.

6. A TERÜLETI TERV CÉLJAINAK ÖSSZEVETÉSE A RELEVÁNS ORSZÁGOS SZINTŰ KONCEPCIÓKKAL

A területfejlesztési koncepció külső koherencia vizsgálatát a koncepció készítői elvégezték, és megfelelően dokumentálták.
A megyei célok az alábbi dokumentumokkal kerültek összevetésre:

- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
- Országos Területrendezési terv
- Program a Versenyképesebb Magyarországért
- Nemzeti Reformprogram
- A magyar mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030
- Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030
- Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia (2012-2024)
- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (2018-2030)
- magyar Nemzeti Társadalmi felzárkózási Stratégia II.
- Nemzeti Közlekedési infrastruktúra fejlesztési Stratégia (2014-2030)
- Nemzeti Tájstratégia (2017-2026)
- Magyarország Helyreállítási és Alkalmazkodási Terve
- Nemzeti Digitalizációs Stratégia (NDS) 2021-2030

A megyei célok harmonizálnak a vizsgált dokumentumokkal.

A koncepció jövőképe és célrendszere alapján kerültek meghatározásra a stratégiai és operatív programozás felépítését meghatározó területi és ágazati jellegű prioritások és az ezekhez tartozó intézkedések, továbbá az operatív programban szereplő kezdeményezések és beavatkozások.

7. A TERÜLETI TERV RÉSZCÉLJAINAK KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ KONZISZTENCIA VIZSGÁLATA

A koncepció célrendszere **igyekszik harmóniát teremteni a gazdasági fejlődés, és a környezeti, társadalmi szempontok között.** Ennek jó példája a három területi cél (Városhálózati csomópont térségi és belső integrációja; Komáromi tengely és hídfőváros térségének erősítése; Esztergomi tengely és hídfőváros térségének erősítése), amely a városok és térségük nagytérségi integrációjának (hálózat- és kapcsolatfejlesztés) gazdaság- és társadalomfejlesztési célú kibontakoztatását, a fenntartható és klímatudatos városok működésével kapcsolja össze, ahol a városok és városkörnyékek fenntarthatóságát célzó projektek és klímakompenzációs intézkedések integráltan valósulnak meg. A komplex környezet-, természet- és tájfejlesztéssel, a turisztikai-rekreációs funkciók bővítésével a lakó- és települési környezet minőségi fejlődése következik be.
Az átfogó célokban megfogalmazott jövőkép elérését következetesen szolgálják a területi és specifikus célok, valamint a hozzájuk kapcsolt prioritások. Az egyes területi célokon belül többnyire nagy hangsúlyt kapnak a térségi kapcsolatjavító intézkedések is, melyek között jelentős útfejlesztések is találhatók. Ezek esetében rendkívül fontos, hogy a lehető legkisebb környezeti ártalom mellett, a legnagyobb gazdasági és társadalmi megtérüléshez vezessenek. Ugyanez érvényes minden más fejlesztési projektre, amely zöldmezős beruházásként a területhasználat megváltozását eredményezi.
A koncepció négy specifikus célja megfeleltethető a környezeti, a gazdasági és a társadalmi elvárások követelményrendszerének.

Specifikus célok			
S1	**S2**	**S3**	**S4**
Gazdasági fókuszok – a gazdaság diverzifikációja	**Válaszok az éghajlatváltozás kihívásaira – integrált területgazdálkodás**	**Kisvárosok átfogó modernizációja**	**Emberkincs óvása és erősítése Képzés – egészség – szociális gondoskodás**

S1 (+S3)= gazdaságfejlesztési célok – fókuszban a tudásalapú gazdaság feltételeinek javítása (K+F+I), a megújuló energiaszektor, a zöldipar, a mezőgazdaság és élelmiszeripar, a turisztika fejlődése, a helyi gazdaság potenciáljának aktiválása;
S2 (+S3)= környezetvédelmi, területhasználati célok – fókuszban az éghajlatváltozás kihívásaira adott válaszok, az integrált tájgazdálkodás, kék és zöld infrastruktúra fejlesztése, a rozsda- és barnamezős területek differenciált funkcióváltása, a mezőgazdasági külterületi üzemi területek újrahasznosítása;
S4 = társadalomfejlesztési célok – fókuszban az egészségmegőrzés és egészségügyi ellátás fejlesztése, piacképes tudás, digitális kompetenciák széleskörű megszerzése, korszerű munkakultúra és kreativitás erősítése, szociális gondoskodás és társadalmi felzárkózás, települési zárványok és szegregálódó területek innovatív megújítása;

A négy specifikus célban megfogalmazott cél- és értékrendnek érvényesülnie kell minden egyes területi célhoz kapcsolódó prioritás majdani operatív megvalósítása során.
A horizontális célok és stratégiai programban meghatározott prioritások tovább erősítik a fenntarthatóság és a szinergiák érvényesülését.

Összefoglalva elmondható, hogy **a Koncepció céljai egymással nincsenek ellentmondásban**, de fontos hangsúlyozni, hogy a célokhoz kapcsolódó intézkedések megvalósítása során ügyelni kell a koncepció szintjén megfogalmazott elvárások teljesülésére. A Koncepció akkor lesz sikeres, ha a majdani fejlesztések illeszkednek a Koncepció gazdasági, társadalmi és környezeti céljaihoz, azokat nem veszélyeztetik, nem sértik. Ezt **a programozási fázis következetesen igyekszik érvényre juttatni, azonban a program végrehajtása során sérülhet a célrendszer koherenciája, ha a beavatkozások összehangolása, a szereplők együttműködése nem valósul meg**.

8. A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM CÉLRENDSZERÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA, ILLETVE MEG NEM VALÓSULÁSA ESETÉN VÁRHATÓ TÁRSADALMI HATÁSOK

8.1. A népesség területi elhelyezkedésében jelentős változás nem következik be. A városhálózati csomópont nagytérségi integrációjával a gazdaság- és társadalomfejlesztés további lendületet kap, migrációs vonzereje erősödik. A többi területi cél esetében a népességmegtartó képesség fenntartása, optimális esetben kismértékű erősödése következhet be, kiegészülve a határon túli foglalkoztatási, kulturális és szabadidős kapcsolatok bővülésével. A koncepció és program elhatározásainak meg nem valósulása esetén a térbeli és a társadalmi mobilitás csatornái végletesen lezárulnak egyes társadalmi csoportok előtt, illetve a fiatal és képzett népesség migrációja fokozódik a hazai és/vagy külföldi centrumok, megapoliszok irányába.

8.2. A foglalkoztatási mutatók javulása nem elsődleges cél a megyében, mivel tartósan magas a foglalkoztatottsági arány. **A korszerű tudás és a magasabb szintű iskolai végzettség elérése** ugyanakkor **fontos a megye gazdasága számára**, amelyet elsősorban az S4 specifikus cél és a H3 horizontális cél mentén az emberkincs óvása és erősítésének megvalósulása, illetve az erre irányuló program szintű intézkedések és kezdeményezések megvalósítása segítheti elő. A minőségi oktatás-képzés fejlesztésének és/vagy a munkaerő-piaci központok javuló elérhetőségének **elmaradása esetén az urbanizált térségektől távol élők foglalkoztatási esélyei nem javulnak.** Hasonlóan negatív következménye lesz, ha az élelmiszerágazat és a dombvidéki tájgazdálkodás fejlesztése nem valósul meg.

8.3. A megye területén a szabadidő eltöltése és a rekreáció területi feltételei elsősorban az erdők, a hegyes-dombos tájak, illetve a Duna és egyéb felszíni vizek, valamint a védett természeti területek hasznosításával és megóvásával függ össze. **A turizmus és idegenforgalom fejlődése, valamint a megyei lakosság szabadidős lehetőségei, a T1, T2, T3 területi célok és az S1, S2 specifikus célok tartalmában és külön prioritásban is megjelennek**. A sport, a rekreációs és a turisztikai fejlesztések **elmaradása esetén az**

egészségmegőrzés, egészségtudatos életmód fejlesztésére irányuló célkitűzések sem valósulnak meg.

8.4. **A népesség életminősége, szociális helyzete és a népesség egészségi állapota** elsősorban az S4 „Emberkincs óvása és erősítése –képzés, egészség, szociális gondoskodás" célkitűzésben és prioritásban, valamint a H3 horizontális célban kapott kiemelt hangsúlyt, de a területi célok is magukba foglalnak idevágó prioritásokat a lakókörnyezet és az ellátó funkciók minőségi javulása által. **A népesség életminőségének megcélzott javulását veszélyezteti a koncepció egységes célrendszerének, illetve az erre épülő programnak, bármely ponton történő megbontása.**

8.5. **A társadalom biztonságérzetére** a környezet minőségét és az életminőség javítását elsődlegesen szem előtt tartó területfejlesztési **célrendszer egésze és a tervezett intézkedések egyértelműen pozitív hatással vannak.**

8.6. Az **esélyegyenlőség, esélyteremtés, társadalmi felzárkózás** érdekében a H3 „Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és térségek felzárkózása" horizontális célhoz és az emberkincs óvása és erősítése prioritáshoz rendelt intézkedések hozhatnak eredményt. Az esélyteremtést és felzárkózást elősegítő **beavatkozások elmaradása esetén a születési hátrányok fennmaradnak és továbböröklődnek**, a hátrányos társadalmi helyzettel összefüggő alacsony iskolázottság és rossz egészségi állapot megakadályozza a munkaerőpiacon való érvényesülést, az egyéni képességek kibontakozását.

9. A KONCEPCIÓ ÉS PROGRAM CÉLRENDSZERÉNEK MEGVALÓSÍTÁSA, ILLETVE MEG NEM VALÓSULÁSA ESETÉN VÁRHATÓ GAZDASÁGI HATÁSOK

9.1. A **megye tér- és gazdaságszerkezetére vállaltan erőteljes hatást óhajt gyakorolni a koncepció és a program**. A T1 területi célkitűzés megvalósulása a városhálózati csomópont megerősödését, gazdasági és társadalomfejlődési perspektíváinak növelését eredményezi. A T2 és T3 területi célkitűzés az ikervárosok és tengelyeik, illetve külső és belső kapcsolódásaik révén kíván markáns térszerkezeti hatást elérni, a határon átnyúló kapcsolódásokat és a regionális szerepköröket erősíteni. A programban megjelenő intézkedések, fejlesztési kezdeményezések és beavatkozások rendszere támogatja a területi célok megvalósulását.

9.2. A területi potenciálokra alapozott (meglévő gazdasági és tudáskapacitások, város-koncentráció, versenyképes városegyüttesek, hídfővárosok és erősítendő komáromi és esztergomi tengelyek) célrendszer **a gazdaságfejlesztést markánsan a társadalmi és környezeti dimenzióra támaszkodva** tervezi. A területi célok, kiegészülve az S1 specifikus céllal - gazdasági fókuszok, a gazdaság diverzifikációja - a koncentrált és diverzifikált, helyi adottságokra alapozott gazdaságfejlesztést helyezi előtérbe. A **kitűzött célok és a program megvalósítása esetén stabil, válságálló gazdaság-szerkezet fejlődhet** a következő pénzügyi ciklusban, magas szintű erőforrásgazdálkodás (pénzügyi, területi, humán, tudás, infrastrukturális, stb.) mellett.

A **diverzifikációs célt erőteljesen támogatja** az Északnyugatmagyarországi Gazdaságfejlesztési Zónában történő aktív együttműködés, az IT vezérelt ipargazdaság, az agrárpotenciálra alapozott gazdaságfejlesztés (21. századi agrár- és feldolgozóipar és ezzel párhuzamos a hagyományos és ökológiai családi gazdaságok), a turizmus. A koncepció célrendszere erős fókuszálást javasol a hálózatosodásra, az együttműködések kialakítására, amely a jövőben is a legmeghatározóbb húzóerőt testesíti meg a gazdaságfejlődésben. A koncepció arra is felhívja a figyelmet, hogy a **környezeti feltételrendszer teremti meg a gazdaság alapját** is, így minden esetben annak védelmére, fejlesztésére tekintettel kell a beruházásokat tervezni (a klímaváltozás tendenciáira is figyelemmel).

A koncepció és a program hangsúlyt fektet a nagyvállalati szektor mellett a kisvállalati szektor megerősítésére is, illetve a K+F+I ösztönzésére.

9.3. A megye településrendszere a koncepció következtében nem változik, de az egyes területi célokhoz rendelt prioritások megvalósulása a **megye minden településére pozitív hatást fejt ki**. A helyi gazdaság fejlesztése a településhierarchia minden szintjén kiemelt jelentőségű, a kistelepülések többsége számára is kiegészítő, stabilizáló szereppel bír. A diverzifikált, stabil gazdaságszerkezet **a város és vidék egymásra támaszkodó kapcsolatrendszerét erősíti**, válságokkal szembeni ellenállóképességét növeli. Az **integrált tájgazdálkodás** megvalósításával a vidéki térségek népességmegtartó és jövedelemtermelő képessége növekedni fog. A térségi szervező-szolgáltató, foglalkoztató központok (kisvárosok, mikro-központok) szerepének megerősödésével a vidék eltartó képessége és élhetősége növekedik.

9.4. A **megye idegenforgalmára** a koncepció célrendszerének és a prioritásokban foglalt intézkedéseknek a megvalósítása **igen pozitív hatást gyakorol**. A természeti, táji és épített környezet óvására és ápolására, az életminőségre, a rekreációs lehetőségekre és az egészségi állapot javulására vonatkozó célkitűzések egymást erősítő és kiegészítő eredményeként a megye idegenforgalmi vonzereje és teljesítménye javulni fog.

9.5. Az ipar és kereskedelem, valamint a szolgáltatások térbeli szerkezetére vonatkozóan a területfejlesztési **koncepció célrendszere összecseng az OFTK tematikus specifikus céljainak irányával**, melyben a **várostérségek integrált fejlesztését** tekinti a területi ellátás stratégiai irányának.

9.6. A megyei területfejlesztési koncepció célrendszerének vezérgondolata **a térség eltartó képességének és versenyképességének fokozása**. A területi célok, a specifikus célok és a horizontális célok egyöntetűen a megye élvonalbeli pozíciójának megtartását szolgálják. A területfejlesztési koncepcióban és programban tervezett **nagy infrastruktúrák kiépítésének hatására a térség versenyképessége növekedhet**, pozíciója a szomszéd megyékkel együtt erősödhet, a makroregionális térségekbe ágyazódhat. A regionális szerepkörű infrastruktúrák elmaradása, vagy kiépítésük elhúzódása esetén azonban az esztergomi és komáromi tengelytérségek területén csak visszafogott fejlődésre lehet számítani.

9.7. A kiszolgáló **műszaki infrastruktúrák** (újak, illetve az elavult infrastruktúrák - közlekedési, közmű, zöld, árvízvédelmi) fejlesztése gazdasági és társadalmi szempontból is nagy jelentőségű. A kék és zöld infrastruktúrák fejlesztése kiemelten jelenik meg a koncepcióban, és a program intézkedéseiben. A vízgazdálkodás integrált módon történő megvalósításával (nedvességgazdálkodással) a gazdasági környezet feltételrendszere hosszú távon tud stabilizálódni és részére megfelelő alapot nyújtani.

9.8. A tervben szereplő célok és prioritások javítják a térség **energiaellátását** és energiabiztonságát és elősegítik a megújuló energia hasznosításának térnyerését, mely közvetetten kihat a környezeti tényezők javulására is. Lényeges a keletkező melléktermékek újrahasznosítása is, pl. a megújuló energiaforrások felhasználása során keletkező szállópernye fahamu tartalmának újrahasznosítása a mezőgazdaságban talajjavításra vagy kondicionálásra.

9.9. A koncepció célrendszere és a program 5. prioritása kiemelten foglalkozik az **emberkincs óvásával, megerősítésével**, a képzés (önképzés és szervezett) fontosságával, melyeken keresztül **a foglalkoztatás keretei és feltételei javulhatnak,** és biztos alapként segíthetik a versenyképes gazdaság folytonosságát.

10. A TERÜLETFEJLESZTÉSI TERVEK NEGATÍV HATÁSAINAK CSÖKKENTÉSÉRE TETT JAVASLATOK

A környezeti hatásokat (köztük a környezetterhelést, természeti erőforrások igénybevételét) külön dokumentum elemzi, ezért csak az emberi egészség és létfeltételek közvetlen károsodását okozó javaslatokat vizsgáltuk meg. Megállapítottuk, hogy **a célrendszer, a prioritások és az intézkedések nem tartalmaznak olyan javaslatokat, amelyek az emberi egészség és létfeltételek közvetlen károsodását eredményezik.**

11. A TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS ELŐSEGÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ JAVASLATOK, INTÉZKEDÉSEK ÉS SZEMPONTOK ÉRVÉNYESÍTÉSE A KONCEPCIÓBAN ÉS A PROGRAMBAN

A társadalmi felzárkózás elősegítése komoly hangsúlyt kap a célrendszerben és a programban.
Az S4 (Emberkincs óvása és erősítése: Képzés –Egészség – Szociális gondoskodás) stratégiai cél tartalmának kifejtése tartalmazza a következő, a program szellemiségét jól kifejező, mottó-szerű mondatot: „*A természeti erőforrások védelme mellett a humán erőforrás, más szóval **az emberkincs testi-lelki egészségének óvása, és megfelelő tudással - készségekkel való felvértezése (erősítése) a jövő záloga.”***
A hátrányos helyzetű társadalmi csoportok és települési térségek felzárkózásának érvényre juttatását szolgálja a koncepció H3 horizontális célja. Ezen belül általánosan érvényesítendő elvként az alábbi szempontok kerültek megfogalmazásra:
„A külterületi lakott helyek, majorok és a városi szegregátumok létfeltételeit javító, vagy azokat felszámoló beavatkozások során egyéb beavatkozásokkal is biztosítani kell, hogy NE ALAKULHASSANAK KI ÚJRA, VAGY ÚJ HELYEN TERÜLETI ÉS SZOCIÁLIS SZEGREGÁTUMOK.
A köznevelési hálózat el kell, hogy érje, a gyerekek családi hátteréből fakadó TÁRSADALMI KÜLÖNBSÉGEK JELENTŐS CSÖKKENÉSÉT.”

A felzárkózás segítése érdekében, a program ötös számú prioritásán belül az alább idézett intézkedés csoport tartalmazza a legdirektebb beavatkozási irányokat:

„5.5. *Képességfejlesztő támogató-hálózat felépítése*

A megyei koncepció HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TÁRSADALMI CSOPORTOK ÉS *TÉRSÉGEK FELZÁRKÓZÁSA megnevezésű (H3) horizontális célja akkor tud teljesülni, ha jelentős támogatást kapnak a képességfejlesztő - támogató hálózat felépítését szolgáló fejlesztési kezdeményezések. A hátrányos helyzetű gyermekek számára az alapkompetenciák elsajátításának biztosítása jelentheti a hátrányos helyzetből való kiemelkedést, a társadalmi felzárkózás lehetőségét.*

- *ösztöndíj-rendszerek a továbbtanulás érdekében;*
- *patrónusi hálózat működtetése a felzárkózás segítésére, a korai iskolaelhagyás megakadályozására; résztvevő pedagógusok és önkéntesek anyagi és erkölcsi elismerése;*
- *tanodák létrehozása és tanodák működésének támogatása a tanórán kívüli személyre szabott fejlesztő foglalkozások, hasznos időtöltés, pozitív megerősítés biztosítása érdekében;*
- *koragyermekkori felzárkózást segítő szolgáltatások, pl. Biztos Kezdet gyerekházak működtetése;*
- *az iskolai eredményesség javítása művészeti neveléssel, tehetségtámogatással;*
- *oktatási esélyteremtés, a köznevelési intézmények esélyteremtő szerepének erősítése;”*

Az egészségügyi, oktatási és szociális intézményhálózat fejlesztésére irányuló beavatkozások során a társadalmi felzárkózás, az esélyegyenlőség szempontjai minden esetben érvényesítendők. További felzárkózást támogató intézkedések az egyes számú prioritás intézkedései között is szerepelnek a foglalkoztatási, munkaerőpiaci esélyek javítása érdekében:

- *„Felnőttképzés: magasabb képzettségi szint megszerzése az előnyösebb munkaerő-pozíció elérése érdekében; munkahelyi képzés, átképzés;*
- *Inaktívak és hátrányos helyzetűek munkaerőpiacra jutásának támogatása;"*

12. JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI, TÁRSADALMI ÉS GAZDASÁGI SZEMPONTÚ ELŐÍRÁSOKRA, FELTÉTELEKRE, AMELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKNÉL FIGYELEMBE KELL VENNI

A területfejlesztési program által megfogalmazott környezeti szempontú feltételeket javasolt figyelembe venni az ágazati operatív programok keretében tervezett pályázati felhívások összeállítása során is. Erre a stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) tesz javaslatot.
A területfejlesztési program megfogalmaz olyan területi prioritásokat és ennek keretében javasolt beavatkozásokat, amelyek sikeres megvalósításához elengedhetetlen a megye határain túlmutató funkcionális térségek érintett területi szereplőinek együttműködése, a megvalósításban érintett szomszédos megyék, funkcionális térségek területfejlesztési dokumentumaiban, azok célrendszerében és tervezett beavatkozásaiban való koherens megjelenítése.
A későbbi tervezések során általánosan alkalmazandók a stratégia által megfogalmazott környezeti, társadalmi és területi vonatkozású horizontális elvek: H1. A reziliencia erősítése, H2. Társadalmi és civil energiák hasznosítása; H3. Hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózása; H4. Kompakt települések – települési térségek újrahasznosítása.
A jövőben készülő településrendezési tervek, tanulmánytervek, megvalósíthatósági tanulmányok, programok, stratégiák készítése során minden esetben **kiemelt hangsúlyt kell fektetni az együtttervezésre, az érintettek együttműködési rendszerének és szabályainak érvényesítésére**. A környezeti, a gazdasági és a társadalmi célok egymás kárára nem érvényesíthetők, a területi és ágazati beavatkozások során **a kölcsönhatásokra, a szinergiák érvényesítésére kell fókuszálni**.

13. A TERÜLETI HATÁSVIZSGÁLAT ÖSSZEGZÉSE

A koncepció célrendszere és fejlesztési prioritásai, a program intézkedései jól reflektálnak a helyzetfeltáró vizsgálatban és a helyzetértékelésben feltárt egyes problémák megválaszolására. A területfejlesztési koncepció és program 3 átfogó célja közül egy közvetlenül, kettő pedig indirekten tartalmaz társadalmi és gazdasági fókuszú célokat. A stratégiai célok számos olyan konkrét beavatkozást határoznak meg, amelyek a kitűzött megyei jövőkép elérését elősegítve kedvező társadalmi és gazdasági folyamatokat generálnak. A koncepció céljaihoz kapcsolódó, a programban kijelölt stratégiai fejlesztési prioritások és az ezekhez tartozó intézkedések a koncepcionális célok, és a koncepcióban felvázolt jövőkép elérését szolgálják. A területfejlesztési program céljai és prioritásai –a meghatározott intézkedések, beavatkozások alkalmazásával- reális eszközei a megyei koncepcióban felvázolt jövőkép elérésének mind a gazdaságfejlesztés, mind a humánerőforrás-fejlesztés, mind az értékvédelmen alapuló természeti erőforrás gazdálkodás vonatkozásában. A programban előirányzottak megvalósulása nem jár káros következményekkel sem a gazdasági fejlődés lehetőségére, sem a megye élhetőségére, humánerőforrás fejlesztésére nézve. Amivel számolni kell a célok, illetve prioritások egyes intézkedéseinek elmaradása esetén, hogy több, a helyzetértékelésben feltárt kedvezőtlen folyamat továbbra is akadályozhatja a megye egészének kiegyensúlyozott fejlődését.